

Meekäitlemise headest tavadest esmatootjatele

Aleksander Kilk
Eesti Mesinike Liit

Tallinna MS, 14.03.2017

TTÜ, Ehitajate tee 5

Mesinduse reeglid ja regulatsioonid, mida mesinik peaks teadma

- Mesilate registreerimine PRIA registris
- Mesilaste tervis, mesilashaiguste alal seadusandlus ja vet-korraldus
- Mesilased, mesinik ja taimekaitsetööd
- Mee esmatootmine ja käitlemine, toiduohutuse ja üldhügieeni nõuded (kui mett toodetakse müügi eesmärgil)
- Vajalik dokumentatsioon mee tootmisel, esmakäitlemisel, pakendamisel ja müügil, enesekontroll ja selle sisu
- Mesi ja teised mesindussaadused – kvaliteedinõuded, pakendamine, märgistamine, turustamine
- Mahemesinduse põhimõtted ja nõuded (mahemesinikule)

Head mesindustavad meekäitlemisel

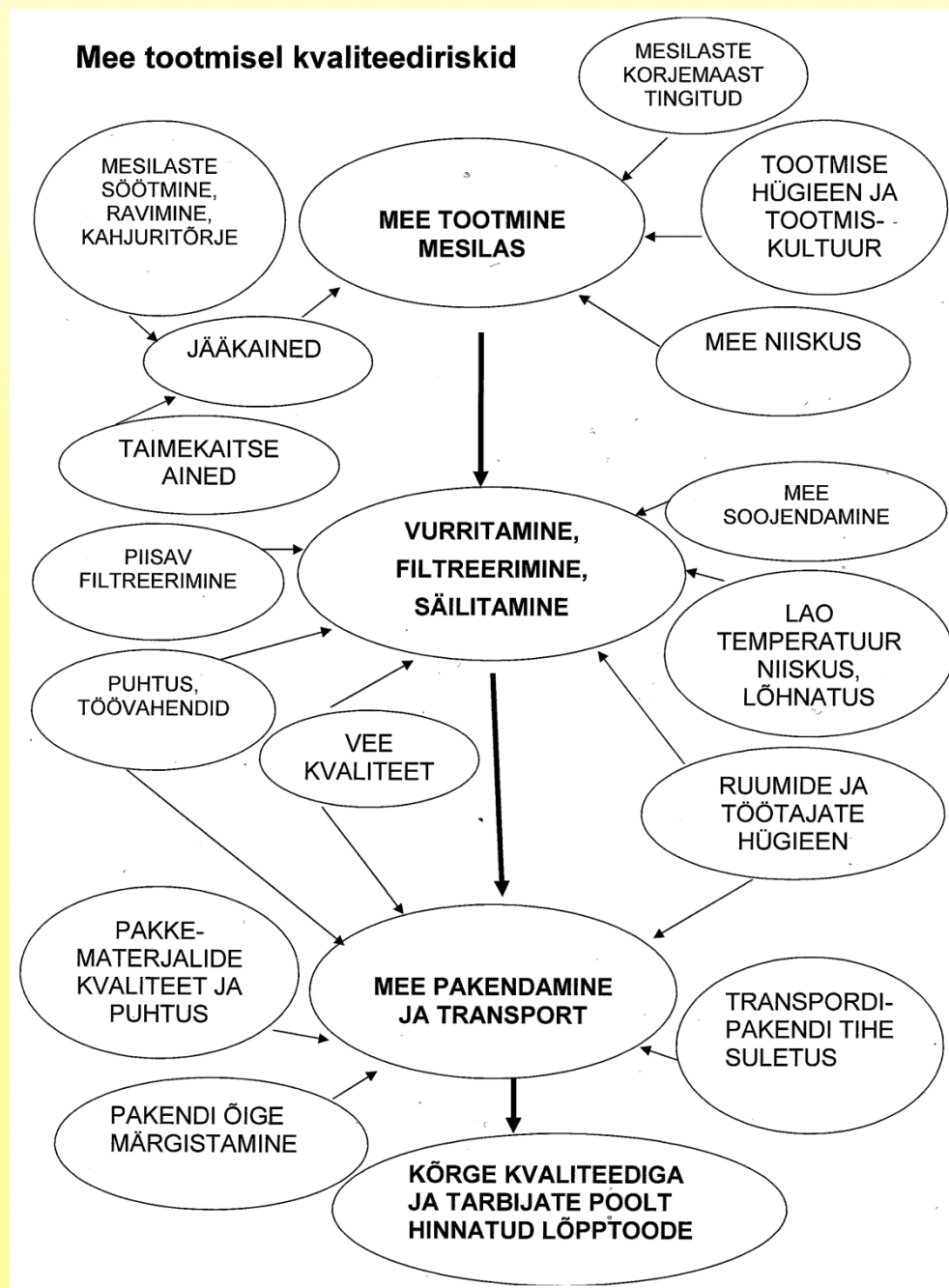
- Mis see on?
- Juhend mesinikele, kes tegelevad mee ja teiste mesindussaaduste esmatootmise ja käitlemisega turustamise eesmärgil
- Mida see käsitleb?
- Suunised Toiduseadusest ja EL regulatsioonidest tulenevate toiduhügieeninõuete täitmiseks mee esmatootmisel ja käitlemisel
- Mis on eesmärk?
- Et mesi ja mesindussaadused oleks hea kvaliteediga ja ohutud inimeste-tarbijate tervisele.
- Esmane vastutus mee (üldiselt toidu) ohutuse eest lasub mesinikul kui esmatootjal ja käitlejal
- Üldisem eesmärk on tagada toiduohutus mee esmatootmisest kuni tarbijale üleandmiseni (ja tarbimiseni) välja

Head mesindustavad meekäitlemisel

- Mis on mee esmatootmine?
- See hõlmab kõiki mesilaste pidamisega seotud toiminguid (sealhulgas ka väljaspool mesiniku valdusi peetavates tarudes)
- Esmatootmise osadeks on oma mesilas mee võtmine tarudest, vurritamine, säilitamine ja pakendamine mesiniku valdustes
- Mis ei ole mee esmatootmine?
- Esmatootmiseks ei loeta:
 - meekäitlemise toimingud (vurritamine, **pakendamine**) väljaspool mesiniku valdusi – selleks on vajalik **tegevusluba** (tunnustus)
 - teise mesiniku mee vurritamine või pakendamine - **tegevusluba**
 - meesegude valmistamine, lisandite (näiteks pähklite, marjade vms) lisamine meele –toiduvalmistamine - vajalik on **tegevusluba**

Kvaliteediriskid?

- Mee kvaliteet ja esmatootmine – kus on riskikohad?
- Millised on mee esmatootmisel riskid mee toiduohutusele?
- Mee esmatootmise etapid ja tootmiskohad – mida jälgida ja tähele panna?
- Kui midagi läheb valesti, kuidas siis reageerida, et tagajärgi vältida ja vigu parandada?
- Mida ja kuidas dokumenteerida, et oleks tagatud mee esmatootmise kogu protsessi jälgitavus?
- Enesekontrolli olulisemad põhimõtted mee esmatootjale.

Mee esmatootmine ja käitlemine, toiduohutuse ja üldhügieeni nõuded (kui mett toodetakse müügiks).

Kasutatavad mõisted ja terminid:

- **Mesinik-** mesila **omanik** või ka **mesilastepidaja**, kellele kas tasu eest või ilma on mesila omaniku poolt delegeeritud vastutus mesila eest.
- **Mesila-** üks või mitu mesilastaru (mesilasperet), mis paiknevad samas kohas ja kuuluvad ühele mesinikule. Ühel mesinikul võib olla mitu mesilat.
- **Mee esmatootmine-** mesindusega ja mee tootmisega seotud toimingud, sealhulgas: **mee tootmisega** seotud toimingud mesilastarudes, **meekärgede** kogumine ja transport (ka väljaspool mesiniku valdusi), **mee vurritamine** või pressimine, **filtreerimine**, **selitamine** ning **pakendamine tootja juures**
- **Toidu (mee) käitleja** - füüsiline või juriidiline isik, kes tegeleb toidu käitlemisega.
- **Turuleviimine** - toidu müügiks pakkumine ja mis tahes muul viisil **tasu eest** või **tasuta üleandmine**.
- **Jälgitavus** – ettevõtjad (näiteks mee pakendajad) suudavad vajadusel kiiresti identifitseerida iga tarnija ja kaubasaaja.
- **Enesekontroll** – käitlejapoolne (**mee esmatootja**) toidu ja selle käitlemise nõuetekohasuse kontroll.

Erinevad meekäitlejate gruppide püramiid

- Püramiidi tipus on kõige suurema tootmismahu ja – riskiga tootjad
- Mida kõrgem riskitase, seda tõsisemad nõuded toiduohutusele ja üldhügieenile

Väikeses koguses mee esmatootmise ja turustamise hügieeninõuded

- Väikeses koguses mee esmatootmisel saadud mesi pärineb **kuni 15 mesilasperega** majapidamisest või ettevõttest. Sellisest tegevusest ei ole meetootjal kohustust järelevalveasutust teavitada.
- Aga kõik mesilad peavad siiski olema **PRIA registris** – **Loomatauditõrje seadus !** **PRIA registris olevad mesilad loetakse automaatselt ja otse VTA-sse teavitatuks.**
- Väikeses koguses toodetud mett võib turustada tootjalt otse tarbijale või jaekaubandusettevõtjale, sh. toidlustusettevõtjale, kes oma Eestis asuvast jaekaubandusettevõttest või toidlustusettevõttest turustab mett otse tarbijale.
- NB! Väikeses koguses toodetud mett **ei või müüa** tunnustatud (tegevusloaga) meepakenduskeskusele.

Väikeses koguses mee esmatootmise ja turustamise hügieeninõuded

- Turustada võib väikeses koguses esmatoodetud mett, **mis on toidukõlblik** ega põhjusta toidu saastumist käitlemise järgmistes etappides ning mis on säilitamisel ja turustamisel kaitstud saastumise eest.
- Turustada võib väikeses koguses esmatoodetud **mett, mis on pärit tervetelt**, ilma väliste haigustunnusteta mesilasperedelt.
(Varroatoos ei ole probleem!)
- Meega kokkupuutuvad isikud – **tervisetõend** (perearstilt).
- Tervisetõend kehtib 2 aastat
- **NB! Kui väikeses koguses toodetud meele on midagi juurde lisatud, siis ei ole enam tegemist esmatootmisega ning selline tegevus kuulub tunnustamisele! Vajalik on tegevusluba!**

Teavitamiskohustusega meekäitlejad ja neile esitatavad nõuded

- Toiduseadusest tulenevalt peab käitleja teavitama järelevalveasutust enne toidu käitlemise alustamist ettevõttes.
- Kui mesinikul on **rohkem kui 15 mesilasperet** ja ta tegeleb **mee esmatootmisega**, siis **selline tegevus kuulub teavitamisele**.
- Põllumajandusloomade registris **PRIA-s registreeritud mesilatest** Veterinaar- ja Toiduametit **täiendavalt teavitama ei pea**.
- Tuleb tagada mee ja mesindussaaduste kaitse saastumise eest
- Näiteks mee transpordil mesilastarudest vurriruumi tuleb tagada **meekärgede kaitse saastumise eest tolmuaga vms.**

Teavitamiskohustusega meekäitlejad ja neile esitatavad nõuded

- Peab kasutusele võtma meetmed saastumise ohjamiseks:
 - õhust, pinnasest, veest, söödast, väetistest,
 - veterinaarravimitest ja taimekaitsevahenditest
 - jäätmete säilitamisest, käsitlemisest ja kõrvaldamisest
- Mee esmatootmisega seotud toimingutel peab olema tagatud vastavate **käitlemisruumide puhtus**
 - ruumide puhastamine,
 - ruumide pesemine, vajadusel desinfitseerimine
- **Mee esmatootmisel ja käitlemisel kasutatava sisseseade** (seadmed, mahutid jms.) hoidmine puhtana ning vajadusel nende desinfitseerimine

Teavitamiskohustusega meekäitlejale esitatavad nõuded

- **Joogivee või puhta vee** kasutamine, on vajalik mee kaudse saastumise vältimiseks
 - **Puhas vesi mee esmatootmise mõistes** – vesi, mis on lõhnata, maitseta, värvuseta ning veele iseloomulike tunnustega
 - **Vee analüüsitõendit** ei ole enam vaja – **EML** veenis VTA-d
- **Töötajate hea tervislik seisund** ning nende terviseriskide alane väljaõpe, tööohutus
- Mee ja teiste mesindussaadustega kokkupuutuvad isikud – **tervisetõend** – perearstilt, kehtib 2 aastat
- Loomade ja kahjurite poolt põhjustatava saastumise vältimine võimalikus ulatuses
- Jäätmete ja ohtlike ainete hoidmine ja käsitlemine mee saastumist vältivate meetoditega

Mesi ja teised mesindussaadused – kvaliteedinõuded, pakendamine, märgistamine, turustamine

Mee koostis- ja kvaliteedinõuded ning märgistamise erinõuded ¹
Põllumajandusministri 20. novembri 2014. a määrus nr 104

Määrus kehtestatakse «Toiduseaduse» § 12 lõike 4 ja § 38 lõike 5 alusel.

§ 2. Mee koostis- ja kvaliteedinõuded

- (1) **Botaanilise päritolu järgi** liigitatakse mett järgmiselt: õiemesi ja lehemesi
- (2) **Töötlemis- ja müügiks pakkumise viisi järgi** liigitatakse mett järgmiselt:
kärjemesi – mesi, mille mesilased on paigutanud haudmeta kärjekannudesse või mesilasvahast valmistatud õhukesele kärjepõhjale ehitatud kärjekannu-desse ja mida müüakse kaanetatud tervete meekärgede või nende osadena;
- 2) kärjetüki või kärjetükkidega mesi** – üht (mitu) meekärjetükki sisaldav mesi;
- 3) nõrutatud mesi** – lahtikaanetatud haudmeta meekärgede nõrutamise abil saadud mesi;
- 4) vurrimesi** – lahtikaanetatud haudmeta meekärgedest tsentrifugaaljõu abil eraldatud mesi;
- 5) pressitud mesi** – haudmeta meekärgede pressimisel kuumutamata või mõõdukalt, temperatuurini kuni 45 °C, kuumutamist kasutades saadud mesi;
- 6) filtreeritud mesi** – mesi, millest on eraldatud mee koostisele võõrad orgaanilised või anorgaanilised ained sellisel viisil, mille tulemusena on eemaldatud märkimisväärne kogus õietolmu.

Mee füüsikalis-keemilised kvaliteedinormid

- **Mesi**, mida turustatakse mee nimetuse all või kasutatakse toidu koostises, peab vastama järgmistele **füüsikalis-keemilistele näitajatele**:
 - 1) **fruktoosi- ja glükoosisisaldus** õiemes vähemalt 60 grammi 100 grammi kohta; lehemes ja leheme ning õiemee segus vähemalt 45 grammi 100 grammi kohta;
 - 2) **sahharoosisisaldus** kuni 5 grammi 100 grammi kohta;
 - 3) **niiskusesisaldus** kuni 20 protsenti; kanarbiku- (*Calluna*) ja **pagarimees** kuni 23 protsenti; kanarbikust saadud **pagarimees** kuni 25 protsenti;
 - 4) **vees lahustumatute ainete sisaldus** kuni 0,1 grammi 100 grammi kohta; pressitud mees kuni 0,5 grammi 100 grammi kohta;

Mee füüsikalis-keemilised kvaliteedinormid

- 5) **elektrijuhtivus** kuni 0,8 millisiimensit sentimeetri kohta (mS/cm); lehemees ja kastanimees ning nende segus vähemalt 0,8 millisiimensit sentimeetri kohta;
- 6) **vabade hapete sisaldus** kuni 50 milliekvivalenti 1000 grammi kohta; pagarimees kuni 80 milliekvivalenti 1000 grammi kohta;
- 7) **diastaasarv** pärast töötlemist ja segamist (Schade'i skaala järgi) vähemalt 8, välja arvatud pagarimees; diastaasarv looduslikult vähese ensüümisisisaldusega mees, nagu tsitrusemees, mille hüdroksümetüülfurfuraali (HMF) sisaldus on kuni 15 milligrammi kilogrammi kohta, vähemalt 3;
- 8) **hüdroksümetüülfurfuraali HMF** sisaldus pärast töötlemist ja segamist kuni **40 milligrammi** kilogrammi kohta, välja arvatud **pagarimees**, ning arvestades punktis 7 toodud HMF sisaldust; **troopilise kliimaga piirkondadest pärit mees** ja selle segudes kuni 80 milligrammi kilogrammi kohta

Mee märgistamise erinõuded

- (1) **Mee märgistamisel** järgitakse «Toiduseaduses» kehtestatud toidu märgistusele esitatavaid nõudeid, märgistamise ja muul viisil teabe edastamise korda ning käesolevas paragrahvis sätestatud nõudeid.
- (2) **Nimetust «mesi»** kasutatakse üksnes §-s 1 toodud määratluse kohase toote puhul.
- (3) Paragrahvi 2 lõigetes 1, 2 ja 5 esitatud nimetusi kasutatakse üksnes nendes sätetes toodud koostis- ja kvaliteedinõuete kohaste toodete puhul. Nimetused **võib asendada nimetusega «mesi», välja arvatud filtreeritud mee, kärjemee, pagarimee ning kärjetüki ja kärjetükkidega mee puhul.**
- (4) **Pagarimee** puhul esitatakse toote nimetuse vahetus läheduses sõnad «üksnes kuumtöötlemiseks».

Mee märgistamise erinõuded

(5) **Mee nimetusele**, välja arvatud pagarimesi ja filtreeritud mesi, **võib lisada teavet**, mis viitab:

1) **õitele või taimedele**, millelt mesi on saadud, kui see pärineb täielikult või peamiselt esitatud õitelt või taimedelt

2) **piirkondlikule, territoriaalsele või topograafilisele päritolule** juhul, kui **toode pärineb** üksnes märgitud kohast;

3) **eriomastele kvaliteediomadustele**.

(6) **Pagarimee** toidu koostises kasutamise korral võib toidu nimetuses nimetuse «pagarimesi» asemel kasutada nimetust «mesi», kasutades koostisosade loetelus nimetust «pagarimesi».

Mee märgistamise erinõuded

(7) Märgistusel esitatakse **päritolumaa**, kus mesi on korjatud. Kui mesi pärineb mitmest Euroopa Liidu liikmesriigist või Euroopa Liitu mittekuuluvast riigist, võib päritolumaa nime asendada ühega järgmistest märgetest:

- 1) «**Euroopa Liidust** pärit mee segu»;
- 2) «**väljastpoolt Euroopa Liitu** pärit mee segu»;
- 3) «**Euroopa Liidust ja väljastpoolt Euroopa Liitu** pärit mee segu».

(8) Filtreeritud mee ja pagarimee puhul märgitakse konteinerile, pakendile ja kaubaga kaasas olevatele dokumentidele § 2 lõike 2 punktis 6 ja lõikes 5 sätestatud nimetus.

Codex Alimentarius. Codex Standard for Honey (Codex Stan 12-1981, 1987 and 2001).

Vaha, õietolm ja taruvaik (propolis)

nende kvaliteedi kohta on Eestis **toimimas EML tehnoetsifikaadid**.

Mesilasema toitepiim – COPA/COGECA meekomisjonis on arutlusel Hiina ettepanek vastava rahvusvahelise standardi kehtestamiseks.

Mesi – üldised toidualased nõuded

- **Toidu jälgitavus** – toit peab olema jälgitav
 - s.t andmete kogumine ja säilitamine: kust toit tuli, kuhu läks, millal, mis koguses; **ka mesi kui toit** !
- Mesiniku jaoks mee tootmise ja turustamise **arvestus** (nt. vormistatud vihikus):
 - Vurritamise kuupäev
 - Vurritatud kogus
 - Vajadusel täpsustused (nt. viide konkreetsele mesilale, kui neid on mitu)
 - **Info turustamise kohta** (kus, kui palju müüdi, saatelehed)

Meega kokkupuutuvad materjalid

- Nõuded hõlmavad kõiki materjale ja esemeid, mis on mõeldud meega kokkupuutumiseks
- Näiteks purgid, lehtrid, ämbrid, noad, seadmete voolikud, säilitusnõud jne
- Võivad olla tehtud nt. klaasist, plastist, metallist, puidust, keraamilisest materjalist jne
- Toiduga (meega) tohivad kokku puutuda vaid need esemed ja materjalid, mis on inimese tervisele ohutud ega halvenda toidu omadusi

Plastist esemete, mahutite, nõude jne. vastavusdeklaratsioon

Mee käitlejal peab olema meega kokku puutuvate plastist esemete (nt pakendite, toidukile) jaoks olemas ka vastavusdeklaratsioon

- Vastavusdeklaratsioon on tõend, et ese (nt pakend, meenõu jms) on nõuetekohane ja võib antud toiduga (meega) kokku puutuda
- Vastavusdeklaratsiooni peab väljastama antud eseme valmistaja, importija või müüja
- Vastavusdeklaratsioon võib olla eesti, vene või inglise keeles

Plastpakendi vastavusdeklaratsioon

- Vastavusdeklaratsioonil peab muuhulgas olema esitatud järgnev info (1/2):
 - plastist eseme **valmistaja või importija** nimi ja aadress;
 - plastist eseme identifitseerimiseks vajalikud andmed;
 - kinnitus plast-eseme vastavuse kohta kehtestatud nõuetele (sh määrus 1935/2004/EÜ);
 - vastavusdeklaratsiooni väljaandmise aeg ja koht, väljaandja nimi või tema esindaja nimi, ametikoht

Plastist esemete vastavusdeklaratsioon

- Vastavusdeklaratsioonil peab mh. olema esitatud järgnev info (2/2):
 - teave plastist eseme kasutamise tingimuste kohta, nagu näiteks:
- millist liiki toiduga kokkupuutumiseks on see ette nähtud (happeline, külm vms.)
- töötlemise ja säilitamise aeg ning temperatuur toiduga kokkupuutumisel;
- toiduga kokkupuutuva osa pindala ja ruumala suhe

Nõuded mee esmakäitlemisel - teavitatud mesinikule

- **Mee saastumise vältimine** – seega õiged töövõtted
 - mesilaste söötmisel (ravimisel)
 - mesilastaru juures (kärgede võtmisel ja panemisel)
 - kärgede transpordil vurritamisruumi
 - kärjelaos
 - vurritamise ruumis peab olema hügieen tagatud!
 - mee pakendamisel
 - mee säilitamisel
 - mee transpordil

Nõuded mee esmakäitlemisel - teavitatud mesinikule

Kõrge isiklik hügieen (vahendid, teadmised), kehtiv tervisetõend

- Kahjurite ja loomade sattumist meekäitlemise ruumidesse vältida, vajadusel teostada kahjuritõrjet – mee kokkupuude tõrjevahenditega peab olema välistatud
- Jäätmete ja ohtlike ainete hoidmine, kogumine toimub viisil, mis väldib toidu saastumist
- Vesi peab vastama joogivee või puhta vee kvaliteedinõuetele

Dokumentatsiooni nõuded - teavitatud mesinik

- Enesekontrolli dokumentatsioon (plaan)
- Meetoodangu arvestus jälgitavuse tagamiseks:
 - kuupäev, kogus, müügi koht/aeg/kogus, saatelehe nr
- Saatelehed teisele käitlejale turustamisel
- Haiguste esinemise arvestus, mesila ravimiarvestus, vet.arsti retseptid
- Mesilaste söödaarvestus (sööda liik)
- Muu asjassepuutuv (nt. tehtud meeanalüüside tulemused, tervisetõendid, vastavusdeklaratsioonid)

Mee esmakäitlemisel enesekontrolliplaan

- **Enesekontrolliplaan** – toidu ja selle käitlemise nõuetekohasuse ja toiduohutuse tagamiseks rakendatavate abinõude üksikasjalik kirjeldus
- Eelkõige on juhiseks käitleja enda jaoks
- **Mee esmatootja (mesiniku) enesekontrolliplaan** võib olla koostatud lihtsamal kujul – EML ja VTA
- **Tunnustatud meekäitleja enesekontrolliplaan** on detailsem ja kõiki riske arvestav:
 - nõuded enesekontrollisüsteemile (HACCP)

Mee esmakäitlemisel enesekontrolliplaan

Eesmärk on kirja panna mee esmatootmisel tekkida võivad **ohud/kõrvalekalded** normidest ja **meetmed** nende ohjamiseks – tootmisprotsessi etappide kaupa

- Mõned meetmed on samas õigusaktides kehtestatud nõuded (nt ravimiarvestus, mesiniku tervisetõend)

Kirjapandud ohud/kõrvalekalded ja enesekontrolli plaani täpne ülesehitus/vormindus on **mesiniku enda valida** ning seda võib alati täiendada

- Enesekontrolliplaani koostamisel tuleks samm-sammult läbi analüüsida **kõik mee tootmise etapid**

Enesekontrolliplaan mee esmatootjale – näide:

- Vihikusse on üles kirjutatud oht/mingi kõrvalekalle, ennetusabinõu, konkreetne tegevus ohu/hälbe minimeerimiseks ja selle sagedus (soovitav ka registreerida tegevus kuupäevaliselt), **näiteks:**

1) Et ei toimuks **mee saastumist mesilaste söödaga**, kasutatakse sobivat sööta **Y**, hoitakse söödanõud puhtad, vajadusel pestakse ja söötmine toimub **K** kuust **M** kuuni.

Enesekontrolliplaan mee esmatootjale – näide:

2) Et turustatav mesi oleks kvaliteetne, säilitatakse seda niiskuskindlalt puhtas, kuivas ruumis, kus ei ole võõrlõhnu ja meepakenditele ei lange otsest päikesevalgust.

3) Mett ei kuumutata !

4) Nõuetele vastavuse veendumiseks teostatakse iga-aastaselt meest laboratoorsed uuringud H, D ja N näitajate suhtes.

Enesekontrolli meetmete tabeli näide.

Heade mesindustavade mõned tegevused (1)

Ohufaktor, mille suhtes rakendatakse kontrolli	Ennetusabinõu	Rakendatud tegevus	Kuupäev, allkiri
1. Saastumine taru juures.	Hea mesitarude hügieen. Korrapärane kärgede uuendamine. Välditakse kärgede asetamist vahetult maapinnale.	Vahetasin kärgi taru pesaruumis ja ei asetanud kärgi maapinnale.	
2. Vahakärjed ja kärjeladu.	Kõigi vanade haudmekärgede ja suirakärgede iga-aastane väljaprakeerimine ja sulatamine.	Puhastasin ja sorteerisin kärjed hoidlas.	
3. Mesilaste haiguste ravi.	Ravieeskirjade jälgimine.	Ravisin mesilasi ja/või teostas in mesilaste kahjurite tõrjet.	
4. Mesilaste söötmine.	Välditakse söötmist, mis võib anda toodetavas mees suhkrujääke.	Vältisin täiendsöötisel suhkrujääkide sattumist mee hulka.	

Enesekontrolli meetmete tabel: VTA ja EML var.: mittevastavuste ja kõrvalekallete registr. leht

Nõuetele mittevastavuse või kõrvalekalde kirjeldus	Rakendatud tegevus	Kuupäev, allkiri
Leidsin kontrollimisel meekäitlemiseruumist hiirte elutegevuse jälgi.	Panin hiirelõksud. Kontrollisin uste tihedat sulgumist ja korrashoidu.	11.05.2017
Enne mee vurritamist tuvastasin, et meevurr on must – surnud herilased on vurris.	Puhastasin meevurri.	20.06.2017

Enesekontrolliplaan mee esmatootjale – võimalikud ohutegurite grupid:

- 1. Saastumine mesilas taru juures*
- 2. Vahakärjed ja kärjeladu*
- 3. Mesilaste haiguste ravi ja ravimid*
- 4. Mesilaste söötmine*
- 5. Isiklik hügieen ja tervislik seisund*
- 6. Saastumine veega*
- 7. Saastumine vurritamise ruumis*
- 8. Saastumine meevurris või- mahutites*

Enesekontrolliplaan mee esmatootjale – võimalikud ohutegurid ja riskid:

- 9. Mee kvaliteet: niiskusesisaldus*
- 10. Mee kvaliteet: puhtus*
- 11. Mee kvaliteet: temperatuur*
- 12. Mee kvaliteet ja mee säilitamine laos*
- 13. Mee märgistamine*
- 14. Mee transport*
- 15. Jäätmete kogumine ja eemaldamine*
- 16. Kahjuritõrje meekäitlemise ruumides*

**Head enesekontrolli plaani koostamist mee
esmatootjatele-mesinikele!**

Mida saaksid mesinikud ise teha, et homme oleks parem kui täna ?

Võimalikult kõik mesinike **mesilad PRIA registrisse:**

- see on kaitseks taimekaitsemürgistuste eest:
- - Põllumees jälgib enne pritsimisi PRIA mesilate kaarti ja mesilaid oma põldude lähistel
- - PRIA kaardi andmetel põllumees teavitab oma naabruses mesinikke kavandatavast pritsimisest
- PRIA registris mesilat aidatakse AHM riski juhul
- PRIA registris mesilasperede arv - järgmise Eesti mesindusprogrammi toetuste summa
- **mesilaste pidamise toetus ?** – ainult registr. mesilale

Kas **SINA oled EML liige** –üheskoos suudame muuta!

Täna tähelepanu eest!

Ilusat kevadet ja meesuve !

Aleksander Kilk

